

AVONDCONTACT 2023-2024

De Vlaamse Olijfberg vzw, het culturele luik van de protestantse kerk Gent-Centrum (Brabantdam), organiseert reeds meer dan 50 jaar de lezingenreeks Avondcontact. Juli 2023 is het 500 geleden dat twee uit Antwerpen afkomstige martelaren van de Reformatie, Jan Van Essen en Hendrik Vos, op de brandstapel stierven. In het komende seizoen ligt de focus op de 16de eeuw en de veranderingen die de vroege moderniteit tot op de dag van vandaag heeft meegebracht.

Tal van boeiende en vaak onbekende thema's komen dit seizoen aan bod waardoor we proberen te voldoen aan de vraag naar cultureel hoogstaande voordrachten in Gent.

Woensdag 18 oktober 2023

Dick Wursten

A female touch

Vrouwen en de vroeg-Vlaamse hervormingsbeweging (1520-1540)

Vrouwen spelen opvallend vaak een rol in het begin van de Hervormingsbeweging in de Lage Landen. In Antwerpen komen ze zelfs in opstand om een Luthers-gezinde prior uit de gevangenis te bevrijden en even later sterft in Brussel een jonge monnik op de brandstapel, o.a. omdat hij heeft beweerd dat ook 'vrouwen de absolutie mogen verlenen'. In deze lezing wordt geprobeerd het spoor bloot te leggen - historisch en theologisch - van een 'Vlaams-Nederlandse vorm van protestantisme', die qua visie op de rol van de vrouw binnen de hervormde kerk eigen accenten heeft gezet. Tevens wordt ingegaan op de vraag waarom deze emancipatiebeweging het niet heeft gehaald in de hoofdstroom van het protestantisme. Enkel in ondergrondse onafhankelijke conventikels nemen vrouwen nog sporadisch het woord (bijv. Antonia van Roesmale in Leuven).

Dick Wursten is doctor in de theologie en specialist in de zestiende-eeuwse kerkgeschiedenis. Hij richt zich vooral op sociaal-culturele aspecten van de vroege Reformatie, die in de dominante geschiedschrijving zijn ondergesneeuwd.

Woensdag 15 november 2023

Josiane Tytens

Belangrijke vrouwen tijdens de Reformatie

Niet alleen de vrouwen van reformatoren speelden een belangrijke rol, ook de vrouwen die de woordvoerders van de nieuwe leer onderdak boden en met hen correspondeerden over de meest uiteenlopende onderwerpen waren van cruciaal belang. Al deze bekende en minder bekende vrouwen hebben mee voor de verspreiding van de Reformatie gezorgd.

Josiane Tytens wil graag de stem van de vrouw, die lang stil is geweest, laten horen. Daarom schreef ze stukjes over De vrouw in de Bijbel, Vrouwen tijdens de Reformatie, Jules Verne en de vrouw, Markante protestantse vrouwen in België en Nederland en hoopt dit nog lang te kunnen doen.

Woensdag 21 februari 2024

Jonas Roelens

In 1578 werd Gent opgeschrikt door een groot schandaal. De bedelmonniken in de stad zouden seks met elkaar gehad hebben en zich dus bezondigd hebben aan sodomie! Dit was een van de grootse taboes in de 16de-eeuwse samenleving en de monniken werden dan ook streng gestraft. In een groots opgezet proces werden de beschuldigten op de Vrijdagmarkt tot de vuurdood veroordeeld. Dat het conflict zo hoog opliep, heeft te maken met het feit dat Gent op dat moment een calvinistische republiek vormde. Beschuldigingen van sodomie vormden een sleutelement om verschillende religieuze strekkingen tegen elkaar uit te spelen. Ook heel wat gewone Gentenaars reageerden in kronieken en dagboeken op de tumultueuze gebeurtenissen. In deze lezing duiken we in dit beruchte proces en bekijken we de impact van seksualiteit op de Reformatie.

Dr. Jonas Roelens doceert gendergeschiedenis aan de UGent. Zijn onderzoek werd bekroond met de PhD Cup en Erik Duvergerpijs. Hij is co-auteur van *Verzwegen verlangen. Een geschiedenis van homoseksualiteit in België*.

Woensdag 20 maart 2024

Johanna Coeman

De fistel van Louis XIV

Wat heeft een fistel van de Zonnekoning in godsnaam te maken met de geschiedenis van de geneeskunde? Welke band bestaat er tussen de haviksneus van de carnavalsmaskers in Venetië? Is Hippocrates wel de grote geneeskundige die aan de wieg stond van de medische ontwikkeling?

Allemaal vragen waarop de spreker een antwoord tracht te geven. De geneeskunde heeft wortels in de prehistorische tijden, maar de ontwikkeling naar de wetenschap die we nu kennen, is maar gestart met de Renaissance. En dan nog, te veel weerstanden, gewoontes, bijgeloof en andere obstakels zorgden ervoor dat pas naar het einde van de 18de eeuw het onderzoek de vooruitgang boekte die tot de huidige stand van zaken leidde. Spreekster zal vooral het accent van haar voordracht op de 16de en 17de eeuw liggen.

Johanna Coeman studeerde geschiedenis aan UGent (specialisatie Nieuwe Tijd) onderwijsmanagement aan de UAntwerpen en is na 22 jaar lesgeven aan de slag gegaan in de onderwijsinspectie. Sedert enkele jaren is ze op rust.

Woensdag 17 april 2024

Maartje van de Laak

Heksenwaan in Vlaanderen.

Heksen en tovenarij zijn 'hot'. Denk maar aan de Harry Potter-gekte, de meiden van Charmed, aan de heksen van Roald Dahl, maar ook aan het succes van moderne natuurreligies en heksenverenigingen zoals Wicca. Is deze aandacht voor het occulte meer dan een hype? Als we teruggaan in de tijd zien we dat men altijd al geboeid is geweest door heksen en tovenaars. In deze lezing wordt onderzocht hoe hekserij en heksenwaan zich konden manifesteren. We overlopen de houding van de overheid

tegenover toverij en magie, en niet in het minst de visie van de Kerk. We zien hoe in de 16de en 17de eeuw de heksenvervolging haar hoogtepunt bereikte. De aard van de aantijgingen, de procesvoering, de harde manier van ondervragen, de weerzinwekkende foltering, de rokende brandstapels, dit alles komt aan bod. Bloedstollende getuigenissen en illustraties zijn rechtsreeks uit de archieven gehaald en vormen dus echte getuigenissen.

Maartje van de Laak, historica en auteur, voert in opdracht van diverse steden en gemeentes onderzoek naar slachtoffers van de heksenwaan, met het oog op een officieel eerherstel.

Woensdag 15 mei 2024

Johan Temmerman

Waarheen na 500 jaar reformatie?

In deze laatste bijeenkomst van het seizoen maken we een bilan op van 500 jaar reformatie. Uit de religieuze omwentelingen tijdens de 16de eeuw distilleren we een aantal waardevolle elementen die voor de ontwikkeling van de westerse cultuur erg vruchtbaar zijn gebleken. Maar tegelijk mogen we niet blind blijven voor de mankementen en vooral de destructieve en ongeloofwaardige facetten van de reformatie. Deze beschouwingen laten ons toe te peilen naar de relevantie van het protestantisme voor de toekomst. Zou een relativisering van confessies ten voordele van respect voor de rechten van de mens niet de toekomst van het christendom zijn? Is de geloofwaardigheid van kerk en tradities, zowel van protestantse als andere snit, niet afhankelijk van de mate waarin de mensenrechten als voorwaarde om te geloven worden aanvaard?

Dr. Johan Temmerman is decaan aan de Faculteit voor Protestantse Theologie en Religiestudies. Hij is gespecialiseerd in het onderzoek naar de verhouding tussen geloof en wetenschap en publiceerde onder meer over culturele selectie en alternatieve christelijke stromingen. In 2017 verscheen *Maarten Luther, 500 jaar reformatie* (ASP).